

Република Србија
НАУЧНО-СТРУЧНО ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА У
ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА
Београд

ЕЛАБОРАТ
ПРВЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСНЕ ОБУКЕ ЗА МЛАДЕ ИЗ
ОБЛАСТИ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА

од 21. до 25. септембра 2022. године у општини Лучани, Гуча.

Београд, 2022. године

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Тешкоће у функционисању друштва за време ванредних ситуација условљавају предузимање структуралних и неструктуралних мера како би се ублажиле последице таквих догађаја. У једну од значајнијих неструктуралних мера ублажавања последица ванредних ситуација свакако спада едукација и спровођење перманентних обука становништва. Дакле, људима не преостаје само да чекају и да се боре са последицама катастрофа, они могу применити мере које ће ублажити ризик од катастрофа. Управо зато, обуке могу у великој мери допринети стварању отпорније локалне заједнице на ванредне ситуације. У актуелној законској регулативи, наглашава се да се ради стицања потребних знања из области личне и колективне заштите, грађани обучавају и оспособљавају за превентиву заштиту и спасавање. Надаље стоји да се обучавање врши у оквиру основног и средњег образовања ради стицања знања о опасностима од природних и других катастрофа и заштити од њих, у складу са посебним законом и одговарајућим програмом. Управо зато, неформално образовање које се спроводи кроз активности као што су курсеви, семинари, предавања, конференције, радионице, разни типови тренинга, као и волонтирање представља значајну компоненту смањења ризика од ванредних ситуација. Обуке грађана заправо представљају прилику за тестирање самог модела управљања у ванредним ситуацијама.

Обука представља планирано и систематско мењање понашања кроз учење, програме и инструкције који омогућавају појединцима да достигну ниво знања, вештина и компетентности који су неопходни како би они ефикасно обављали свој посао. У националној стратегији заштите и спасавања наглашава се да досадашњи обим спроведених обука не може на адекватан начин да одговори свим захтевима интегрисаног система управљања, руковођења и контроле у области ванредних ситуација. Посебно се истиче да систем обуке треба проширити, модернизовати и побољшати креирањем плана и програма за даље усавршавање стечених знања. Као један од циљева, наводи се да ће спровођење стручних обука и тренинга свих субјеката интегрисаног система заштите и спасавања допринети оспособљености, како надлежних органа, тако и становништва да заштите себе и постану отпорнији на катастрофе.

Дакле, предуслов за јачање отпорности грађана у циљу ублажавања насталих последица јесте спровођење одговарајућих обука и едукација. Одговор или другачије речено реакција на природне катастрофе је најкомплекснија фаза циклуса управљања у природним катастрофама имајући у виду просторна, временска, информациона ограничења. Унапређење одговора локалне заједнице једино је могуће постићи кроз одговарајуће обуке. У циљу смањења штетних утицаја катастрофа, у Лос Анђелесу развијен је програм обуке грађана под називом „Обука локалне заједнице за хитно реаговање“. Узроци недовољног нивоа припремљености за реаговање на катастрофе су: занемаривање и непридавање важности мерама спремности; недостатак времена да се припреме залихе, знања како да се постигне виши ниво спремности; веровање да се природне катастрофе неће догодити на њиховом подручју или да ће они бити поштеђени; недостатак очекиване учинковитости (веровање да мере спремности не могу ништа спречити, односно у озбиљној мери умањити настале последице); неразмишљање о потенцијалним последицама природних катастрофа по њих и њихове укућане. Већина научних истраживања наглашава да би грађани требало завршити основну обуку

припремљености за реаговање конципирану да помогне појединцима у личној припреми и припреми свог домаћинства. У истраживању које је спровео Цветковић са сарадницима, на питање „Да ли сте похађали одређене обуке за реаговање у ванредним ситуацијама” одговор је дало 2394 (95,8%) испитаника. Од тога, само 5,6% испитаника одговорило је да је похађало одређене обуке за реаговање у ванредним ситуацијама, за разлику од 94,4% испитаника који су одговорили негативно (графикон 1). Добијени резултати указују на озбиљне пропусте у едукацији и обучавању грађана Србије за реаговање у таквим ситуацијама. Сходно томе, потребно је предузети озбиљне мере, осмислити програме обуке и започети њихову реализацију и то најпре у локалним заједницама са израженим високим ризиком од настанка ванредних ситуација. Поред тога, потребно је спровести истраживање и испитати разлоге непостојања и непримене програма обука на подручју Србије. На питање „Да ли сте похађали одређене обуке за реаговање у ванредним ситуацијама” одговор је дало 2394 (95,8%) испитаника. Од тога, само 5,6% испитаника одговорило је да је похађало одређене обуке за реаговање у ванредним ситуацијама, за разлику од 94,4% испитаника који су одговорили негативно (графикон 1). Добијени резултати указују на озбиљне пропусте у едукацији и обучавању грађана Србије за реаговање у таквим ситуацијама. Сходно томе, потребно је предузети озбиљне мере, осмислити програме обуке и започети њихову реализацију и то најпре у локалним заједницама са израженим високим ризиком од настанка ванредних ситуација. Поред тога, потребно је спровести истраживање и испитати разлоге непостојања и непримене програма обука на подручју Србије.

Из споменутих разлога, Научно-стручно друштво за управљање ризиком у ванредним ситуацијама уз подршку Сектора за ванредне ситуације, Министарства унутрашњих послова, Руско-српског хуманитарног центра и других надлежних субјеката и снага заштите и спасавања континуирано спроводи одговарајуће обуке за све заинтересоване младе у Србији. Један од циљева обуке из области ванредних ситуација је систематско унапређивања безбедносне културе младих која несумњиво подиже ниво њихове отпорности за правовремено и безбедно реаговање у таквим ситуацијама. Осим тога, генерацијским трансфером знања, омогућава се секундарна едукација чланова породица у процесу преноа стечених знања и вештина на обукама. Преузете међународне обавезе потписивањем споразума и конвенција, као што су Сендаи оквир, Међународна стратегија смањења ризика од катастрофа, као и национално законодавство од којих је кровни Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању у ванредним ситуацијама, намећу обавезу одговорног друштва у Србији да континуирано едукује становништво и припрема их за реаговање у таквим ситуацијама. Јавност је највише способна да се заштити од последица катастрофа уколико су прво информисани да постоји опасност и затим едуковани о томе шта могу да предузму како би ограничили ризик. Програми едукације јавности се сматрају мерама ублажавања и мерама спремности.

Полазећи од значаја едукације студената за смањење ризика од катастрофа и подизања нивоа њихове оспособљености за реаговање у таквим ситуацијама, Научно-стручно друштво за управљање ризицима у ванредним ситуацијама сходно Закону о смањењу ризика од катастрофа и управљању у ванредним ситуацијама донело је одлуку о формирању јединице цивилне заштите опште намене коју ће сачињавати сви заинтересовани студенти Универзитета у Београду, Факултета безбедности, Географског, Шумарског и Пољопривредног факултета, Криминалистичко-полицијске академије и осталих сродних факултета. У складу са њиховом функцијом и наменом, сви студенти

биће оспособљени (едукација, континуиране обуке) и опремљени (лична заштитна опрема) за обављање послова цивилне заштите. За све реализоване обуке и активности, студенти добијају сертификате. Сви припадници завршавају обуку и оспособљавају се за извршење задатака, а ангажују се по процени оперативног штаба НСДР-УРВС, као и по захтеву надлежних државних органа за пружање помоћи у ванредним ситуацијама.

Основна национална безбедносна обука за младе из области ванредних ситуација, реализовала би се са групом од 160 полазника који би били смештени у хотелу у оквиру којег би била обезбеђена и храна. Осим споменутих полазника, планирано је да се позову и око 80 младих из Ужица, Лучана и околних места, који би присуствовали предавањима, обукама и показаним вежбама, али не би били смештени у обезбеђеном смештају. Предвиђено трајање обуке је 5 дана, од среде 21. до недеље 25. септембра 2022. године са почетком од 9 часова сваког дана. Све трошкове сноси Научно-стручно друштво за управљање ризицима у ванредним ситуацијама уз одговарајућу минималну котизацију за превоз младих из Београда и других материјално техничких средстава. Смештај биће обезбеђен бесплатно од стране општине Лучани у дому за трубаче. Такође, општина Лучани ће сносити половину трошкова исхране свих младих и учесника. Планирано је да обука буде медијски испраћена са обраћањима Министра унутрашњих послова Александра Вулина, начелника Сектора за ванредне ситуације Луке Чаушића и председника Научно-стручног друштва за управљање ризицима у ванредним ситуацијама проф. др Владимира М. Цветковића. Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације РС неће имати никакве директне или индиректне трошкове осим одобравања реализације наставе изабраних инструктора.

Елаборатом су утврђени циљеви и задаци, плански и програмски садржаји, мере безбедности, организационе и методичке претпоставке за успешну припрему и реализацију теренске обуке, као и статусна питања (права и обавезе) полазника, наставника, инструктора и других учесника у практичној настави.

Саставни део овог Елабората биће и списак полазника са којима ће се реализовати теренска обука, као и прилози:

1. Списак ангажованих наставника, инструктора и ненаставног особља за реализацију теренске обуке;
2. Распоред извођења наставних тема током теренске обуке;
3. Распоред дневног времена за време теренске обуке;
4. Списак материјално-техничких средстава и опреме неопходних за реализацију теренске обуке.

У реализацији обуке биће ангажовани истакнути стручњаци из следећих организација: Министарства унутрашњих послова: Сектора за ванредне ситуације, Криминалистичко-полицијског универзитета; Националног тренинг центра за ванредне ситуације; Министарства одбране, Војске Србије, Ронилачких клубова; Безбедносно-информативне агенције; Црвеног крста Србије, Српског спасилачког тима; Горске службе спасавања; Службе хитне медицинске помоћи; Ватрогасно-спасилачких јединица; Представници привредних друштава из области безбедности; Републичког сеизмолошког завода, Републичког хидрометеоролошког завода; Директората за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије; Факултета безбедности; Научно-стручног друштва за

управљање ризицима у ванредним ситуацијама; Руско-Српског хуманитарног центра; Представници НГО организација из области ванредних ситуација; Представници различитих медија; Професори из области ванредних ситуација са Факултета безбедности, Криминалистичко-полицијског универзитета, Географског, Шумарског, Пољопривредног, Грађевинског, Електротехничког факултета, као и друге релевантне организације.

Руководилац обуке

Проф. др Владимир М. Цветковић
Универзитет у Београду, Факултет безбедности
Председник Научно-стручног друштва за управљање
ризицима у ванредним ситуацијама
Директор Међународног института за истраживање катастрофа

**ПЛАН И ПРОГРАМ
ПРВЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСНЕ ОБУКЕ ЗА МЛАДЕ ИЗ
ОБЛАСТИ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА**

од 21. до 25. септембра 2022. године у општини Лучани, Гуча.

2.1. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ТЕРЕНСКЕ ОБУКЕ

Основни циљ Прве националне безбедносне обуке из области ванредних ситуација је унапређење отпорности и припремљености младих за правовремено и безбедно реаговање у ванредним ситуацијама изазваним природним и техничко-технолошким опасностима.

Сагласно истакнутим циљевима, основни задаци практичне наставе су:

1. Упознавање са штетним дејствима различитих природних и техничко-технолошких опасности (поплаве, земљотреси, суше, клизишта, шумски пожари, индустријски акциденти, нуклеарне и транспортне катастрофе итд.) – природа и карактеристике опасности – физичке карактеристике: међународне скале интензитета опасности, учесталост и трајање; класификација опасности и катастрофа; директне и индиректне последице катастрофа; актуелна питања и проблематика у вези с тенденцијама, митовима и другим, етичким питањима у области катастрофа;
2. Упознавање са превенцијом и ублажавањем ризика од катастрофа (појмовна одређења; стратегије и мере ублажавања ризика – структурно и неструктурно ублажавање ризика; функције ублажавања ризика – смањење вероватноће и последица, избегавање, трансфер, прихватање; ублажавање ризика од катастрофа изазваних природним и техничко-технолошким опасностима);
3. Припремљеност за реаговање на катастрофе (појмовна одређења; врсте и карактеристике припремљености – индивидуална, припремљеност домаћинстава, локалне заједнице и државе; образовање и обуке – едукација у школама и породици; фактори утицаја на припремљеност; конкретне мере припремљености за природне и техничко-технолошке катастрофе; планирање у условима катастрофа; опрема и залихе за катастрофе);
4. Реаговање на ризике од катастрофа (планирање и мере реаговања на ризике; организација и надлежности интервентно-спа-силачких служби; специфичности и карактеристике реаговања на катастрофе; волонтирање у условима катастрофа; међународни стандарди приликом реаговања; медији и извештавање о катастрофама);
5. Опоравак од катастрофа (појам и фазе опоравка од катастрофа – помоћ, обнова и реконструкција; рестаурација, рехабилитација и поновни развој; димензије и изазови опоравка од катастрофа – опоравак животне средине, друштвено-психолошки опоравак, обнављање услуга, опоравак критичне инфраструктуре; планирање опоравка од катастрофа – краткорочно, дугорочно и принципи; комплексности опоравка и донације; управљање отпадом; изазови и изгледи након катастрофе; модели опоравка);
6. Информациони системи и управљање ризицима од катастрофа (базе података о ризицима од катастрофа – међународне и националне базе; Коперников сервис за управљање ризицима; унапређени информациони систем за пожаре; сателитско даљинско читавање; паметни систем одговора на катастрофе; Глобални мониторинг центар за пожаре (Global Fire Monitoring Center – GFMC); географски информациони системи и смањење ризика итд.

7. Упознавање са организацијом, надлежностима, пословима, условима и начином функционисања Сектора за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије и других субјеката у систему заштите и спасавања;
8. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним земљотресима;
9. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним поплавама;
10. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним недостатком воде за пиће;
11. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним сушама;
12. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним клизиштима и одронима;
13. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним олујним ветровима;
14. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним екстремним снежним наносима;
15. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним саобраћајним незгодама;
16. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним шумским пожарима;
17. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним опасним материјама;
18. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним нуклеарним хаваријама;
19. Упознавање са правилима стројевих радњи која се примењују у организационим мерама управљања;
20. Упознавање са основама пружања прве помоћи у ванредним ситуацијама;
21. Упознавање са опремом за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама.

ПЛАНСКИ И ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ ТЕРЕНСКЕ ОБУКЕ

Полазећи од претходно утврђених циљева и задатака, полазници ће реализовати теренску обуку према следећим садржајима:

1. Стројеве радње и оперативне полицијске вештине;
2. Пружање прве помоћи;
3. Топографија;
4. Заштита и спасавање у ванредним ситуацијама на неприступачним теренима;
5. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним земљотресима;
6. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним поплавама;
7. Упознавање са заштитом и спасавањем у катастрофама изазваним недостатком воде за пиће;
8. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним сушама;
9. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним клизиштима и одронима;
10. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним олујним ветровима;
11. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним екстремним снежним наносима;
12. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним саобраћајним незгодама;
13. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним шумским пожарима;
14. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним опасним материјама;
15. Заштита и спасавање у катастрофама изазваним нуклеарним хаваријама;
16. Основе безбедног руковања и манипулације ваздушним оружјем;
17. Основе преживљавања у природи;
18. Употреба алата самоодбране.

2.4. МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ПРИ ИЗВОЂЕЊУ ОБУКЕ

За време извођења вежби, увежбавања и извршења мера заштите и спасавања предузети све потребне мере предострожности и заштите на раду, како не би дошло до несрећних случајева. Вежбе изводити искључиво на за то одређеним рејонима с потребним обезбеђењем и осигурањем.

Поред тога предузети и следеће:

- Организовати и устројити младе по водовима и одредити по једног командира вода, као и одговарајућу стражу;
- Предузети све потребне мере да се избегну евентуални пожари у рејону наставног центра. Свакодневно одређивати по једно одељење студената за интервенцију у случају пожара.
- Имати сталан увид над бројним стањем људства, опреме и технике, како би се спречило самовољно удаљавање појединаца и губљење опреме
- У случају повређивања, рањавања, саобраћајног удеса или сличног обезбедити пружање прве помоћи, извршење увиђаја и предузимање одговарајућих мера против криваца. О свим таквим случајевима одмах известити руководиоца обуке, а руководиоца обуке председника Научно-стручног друштва за управљање ризицима у ванредним ситуацијама.
- Предузети све потребне мере да се спрече, а евентуално настале штете свести на минимум. О причињеним штетама одмах писмено известити руководиоца обуке, који је дужан да покрене поступак како би се настала штета надокнадила.
- Најстроже се забрањује сеча шума.
- По доласку на полигон све студенте и извођаче обуке упознати с мерама заштите од удара грома и поступком указивања помоћи лицу повређеном ударом грома.
- У току извођења тактичке обуке и свих других занимања на терену у време грмљавине прекинути обуку и сва кретања. Људство распоређивати по мањим групама у увале и удоље. Склањање и задржавање људства испод усамљеног дрвета, далековода, поред спроводника струје и на узвишењима није дозвољено.
- На обуци и у рејонима размештаја за време грмљавине све радио уређаје, телефоне, транзисторске радио и ТВ апарате искључити.
- У случају екстремно високих температура предузети све потребне мере да се људство заштити од могућих сунчаница и топлотних удара, а у случају истих повређеног-оболелог сместити у хладовину, растеретити сувишне опреме и одеће, ставити му на чело и врат хладне облоге, дати што више течности да пије.
- Уколико се ради о тежим случајевима обољења манифестованим губитком свести уз све напред наведено уместо у полуседећи став оболелог поставити у „кома положај“ и извештавајући руководиоца обуке обезбедити што бржи транспорт-превожење истог до санитетских органа.

- Током боравка у наставном центру најстроже се забрањује купање на свим рекама, језерима, каналима и базенима у ширем рејону наставног центра.
- Предузети ригорозне мере ради спречавања узимања воде и артикала хране из месних извора.

С овим упутством упознати све младе пре почетка извођења теренске обуке у наставном центру у целини. За ово су одговорни наставници и извођачи обуке.

МЕТОДИЧКЕ НАПОМЕНЕ, ОРГАНИЗАЦИОНА И СТАТУСНА ПИТАЊА

Пре почетка теренске обуке Научно-стручно друштво за управљање ризицима у ванредним ситуацијама и Сектор за ванредне ситуације, Министарство унутрашњих послова, организоваће одговарајуће стручне и организационе припреме за реализацију теренске обуке са студентима и инструкторима према посебном плану.

У оквиру тих припрема студенти и инструктори ће се упознати са садржајем, начином и динамиком реализације обуке, као и са њиховим правима и обавезама у току њеног трајања. Обавестиће се подручна полицијска управа и служба хитне медицинске помоћи у циљу унапређивања ефикасности сарадње.

За реализацију обуке као извођачи наставе ангажоваће се: *интерно*.

Дневно радно време за студенте и сво наставно и ненаставно особље ангажовано за реализацију теренске обуке биће према распореду датом у прилогу. Евентуална одступања од овог распореда може да одобри руководилац обуке у складу са конкретном ситуацијом на терену.

По завршетку теренске обуке руководилац обуке сачињава писмени извештај о реализацији обуке и извештај о раду ангажованих инструктора са прегледом броја изведених часова. Те извештаје руководилац обуке предаје Председнику Научно-стручног друштва за управљање ризицима у ванредним ситуацијама и Начелнику Сектора за ванредне ситуације РС и Министру унутрашњих послова РС.

**СПИСАК ПОЛАЗНИКА КОЈИ ЋЕ ПРИСУСТВОВАТИ
НАЦИОНАЛНОЈ ОБУЦИ ЗА МЛАДЕ ИЗ ОБЛАСТИ
ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА**

IV

ПРИЛОЗИ

**СПИСАК АНГАЖОВАНИХ НАСТАВНИКА,
ИНСТРУКТОРА И НЕНАСТАВНОГ ОСОБЉА ЗА
РЕАЛИЗАЦИЈУ ТЕРЕНСКЕ ОБУКЕ ПРИПАДНИКА
ЈЕДИНИЦЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТЕ НАМЕНЕ
НАУЧНО-СТРУЧНОГ ДРУШТВА ЗА УПРАВЉАЊЕ
РИЗИЦИМА У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА**

- интерно -

**РАСПОРЕД ИЗВОЂЕЊА НАСТАВНИХ ТЕМА
ТОКОМ ОСНОВНЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСНЕ
ОБУКЕ ЗА МЛАДЕ ИЗ ОБЛАСТИ ВАНРЕДНИХ
СИТУАЦИЈА**

- интерно -

РАСПОРЕД

дневног времена за време теренске обуке јединице цивилне заштите
опште намене научно-стручног друштва за управљање ризицима у
ванредним ситуацијама

Ред. бр.	АКТИВНОСТ	Време
1.	Устајање	06.30
2.	Јутарње вежбање	06.40 - 07.10
3.	Уређење просторија и лична хигијена	07.10 - 07.30
4.	Постројавање, одлазак на доручак и доручак	07.30 - 07.50
5.	Блок теоријске наставе	08.00 – 09.00
6.	Додељивање задатака и кретање на терен	09.10
7.	Обука бр.1	09.15 - 10.00
8.	Обука бр.2	10.00 - 10.45
9.	Обука бр.3	10.45 – 11.30
10.	Постројавање, одлазак на ручак и ручак	12.00 - 13.00
11.	Одмор	13.00 - 14.00
12.	Обука бр.4	14.00 - 16.00
13.	Обука бр.5	16.00 – 18.00
14.	Постројавање, одлазак на вечеру, вечера и одмор	18.30 - 20.00
15.	Блок теоријске наставе	20.00 - 21.00
16.	Повечерје и слободно време за дружење	21.00

**СПИСАК МАТЕРИЈАЛНО-ТЕХНИЧКИХ СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ
НЕОПХОДНИХ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ТЕРЕНСКЕ ОБУКЕ**

Поред материјално-техничких средстава које Научно-стручно друштво за управљање ризицима у ванредним ситуацијама има за реализацију процеса редовне наставе, а која би се користила и за реализацију теренске обуке, потребно је, у сарадњи са осталим ангажованим субјетима обезбедити и следећа средства:

б) ОПРЕМА:

1. Мајице са ознаком цивилне заштите и ознаке НСД-УРВС – 180 комада;
2. Четири радио станице са резервним батеријама;
3. Прибор за пружање прве помоћи;
4. Одговарајућа техничка опрема за извођење наставе;
5. Неколико десетина батеријских лампи;
6. Остала опрема у консултацијама са инструкторима.

Средства под редним бројевима од 1. остају у трајном власништву младих који похађају обуку док би се остала средства вратила субјетима и снагама који ће извршити њихово позајмљивање.

